

УДК 159.923-021.254:165.243]:81'243(043.5)

Бойко О. В.

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
СТУДЕНТІВ НА РІВЕНЬ РОЗУМІННЯ НИМИ ПИСЕМНОГО Й
УСНОГО ІНШОМОВНОГО ТЕКСТУ**

*Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»,
Горлівка, Рудакова 25, 84626*

Boiko O. V.

**RESEARCH OF INFLUENCE OF INDIVIDUAL FEATURES OF
STUDENTS ON LEVEL OF UNDERSTANDING BY THEM WRITING AND
VERBAL FOREIGN TEXT**

*Gorlovka Institute of Foreign Languages,
Gorlovka, Rudakova 25, 84626*

Анотація. Робота присвячена проблемі індивідуальних особливостей розуміння студентами писемного і усного іноземного тексту. Розглядаються результати дослідження особливостей сприймання усних та писемних іноземних навчальних текстів студентами різних типів оволодіння іноземною мовою.

Ключові слова: текст, розуміння, індивідуальні особливості, тип оволодіння іноземною мовою.

Abstract. Work is devoted the problem of individual features of understanding the students of writing and verbal foreign text. The results of research of features of perception of verbal and writing foreign educational texts are examined by the students of different types of mastering foreign language.

Key words: text, understanding, individual characteristics, type of mastering a foreign language.

Вступ. У процесі навчання іноземної мови у ВНЗ завдання сформувати в студентів уміння адекватно розуміти тексти – одне із пріоритетних. Перед студентами-лінгвістами ця проблема постає дуже гостро, адже їм потрібно не лише навчитись адекватно розуміти отриману інформацію, а й у майбутньому самим навчати інших розуміти іншомовні тексти.

Стосовно проблеми індивідуальних особливостей учнів та врахування їх в процесі навчання іноземних мов було проведено чимало досліджень. Так, свого часу, Б. В. Беляєв виокремив два основні типи володіння іноземною мовою: інтуїтивно-чуттєвий і раціонально-логічний [2]. Інший дослідник, О. В. Арцишевська, виокремила два типи здібностей: комунікативно-мовленнєвий, в основі якого міститься інтуїтивно-чуттєвий спосіб пізнання і когнітивно-лінгвістичний, пов'язаний з раціонально-логічним типом пізнання [1]. Досліджуючи індивідуальні особливості учнів та їхнє врахування в процесі навчання іноземної мови, М. К. Кабардов виокремив два типи оволодіння іноземною мовою: комунікативний та некоммунікативний [3]. Він довів, що у представників цих двох типів спостерігаються різні стилі оволодіння іноземною мовою. Відповідно, вони розрізняються за такими показниками, як обсяг слухової або зорової пам'яті, лабільність – інертність мисленнєво-мовленнєвих процесів, здібності до мовленнєвої діяльності або мовного аналізу.

На сучасному етапі розвитку науки залишається відкритим питання про те, як належність до комунікативного та некоммунікативного типів впливає на розуміння усних та писемних іншомовних текстів, як ці індивідуальні особливості можна врахувати в методиці та психології навчання іноземній мові.

Отже, *мета нашого дослідження*: з'ясувати особливості сприймання усних та писемних іншомовних навчальних текстів студентами різних типів оволодіння іноземною мовою.

Дослідження проводилося на базі Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» на першому курсі перекладацького факультету. Загальна кількість досліджуваних – 54 особи (5 академічних груп). Експеримент складався з двох етапів. На першому етапі

визначалася належність учнів до певного типу оволодіння іноземною мовою за індивідуально-стійкими особливостями комунікативної поведінки та індивідуальними відмінностями у пізнавальній сфері. На другому етапі визначався рівень розуміння усного та писемного іншомовного тексту і взаємозв'язок між типом оволодіння іноземною мовою та рівнем розуміння навчального тексту. Завданням емпіричного дослідження було визначення впливу типу оволодіння іноземною мовою на рівень розуміння студентами усних та писемних іншомовних текстів.

За результатами емпіричного дослідження виявилось, що серед нашої вибірки студентів першого курсу є представники обох крайніх типів оволодіння іноземною мовою – комунікативного і некомунікативного. До некомунікативного типу оволодіння іноземною мовою ми віднесли 37 % (20 студентів), до комунікативного – 28 % (15 студентів).

Плануючи наше дослідження, ми припустили, що ймовірно існує ще й третій тип оволодіння іноземною мовою, мішаний. В ході нашого дослідження ми знайшли підтвердження цієї гіпотези. Так, серед нашої вибірки студентів, до мішаного типу ми віднесли 35 % (19 студентів). Представники цього типу оволодіння іноземною мовою мають характеристики як першого, так і другого крайніх типів оволодіння іноземною мовою. Вони є успішними як у довільному, так і в мимовільному запам'ятовуванні, матють однаково розвинені мовленнєві та мовні здібності, сильний або середньої сили тип нервової системи, відрізняються активністю, високим рівнем комунікативності, мають приблизно однаковий рівень розвитку зорової, слухової пам'яті та мовної компетентності. Представники цього типу оволодіння іноземною мовою спрямовані як на говоріння, «мовлення», так і на мовну систему, «мову».

Щоб визначити рівень розуміння студентами іншомовного писемного та усного тексту, ми підібрали два навчальні тексти англійською мовою. Тексти було обрано згідно з навчальною програмою для студентів першого курсу перекладацького факультету разом з викладачами англійської мови. Визначаючи рівні розуміння іншомовного тексту, ми спиралися на теорію

З. І. Кличникової та на запропоновану нею класифікацію рівнів розуміння іншомовного тексту. Студентам було запропоновано: а) самостійно прочитати перший текст та виконати декілька спеціально розроблених нами вправ, підібраних так, щоб можна було визначити рівень розуміння писемного іншомовного тексту; б) другий текст студенти сприймали на слух (його читав їм викладач); після цього необхідно було виконати вправи на визначення рівня розуміння усного іншомовного тексту. У результаті дослідження було визначено рівні розуміння студентами першого курсу писемного й усного іншомовного тексту. *Писемний текст*: перший рівень (розуміння лише окремих слів) – 0% студентів; другий рівень розуміння (розуміння окремих поєднань слів) – 0% студентів; третій рівень (розуміння окремих речень) – 22% студентів; четвертий рівень (розуміння загального логічного змісту тексту) – 2% досліджуваних; п'ятий рівень розуміння (читаць розуміє як загальний зміст тексту, так і його деталі) – 24% студентів; шостий рівень (розуміння не тільки пізнавальної, але й емоційної інформації) – 13% студентів; сьомий рівень (розуміння всіх трьох планів інформації, що міститься в тексті – логічного, емоційного й спонукального) – 39% студентів. *Усний текст*: перший рівень (розуміння лише окремих слів) – 11% студентів; другий рівень (розуміння окремих поєднань слів) – 4% досліджуваних; третій рівень (розуміння окремих речень) – 20% студентів; четвертий рівень (розуміння загального логічного змісту тексту) – 7% досліджуваних; п'ятий рівень (розуміння як загального змісту тексту, так і його деталей) – 19% студентів; шостий рівень (розуміння не тільки пізнавальної інформації, але й емоційної) – 20% студентів; сьомий рівень (розуміння всіх трьох планів інформації, що міститься в тексті – логічного, емоційного і спонукального) – 19% студентів.

У результаті зіставлення типу засвоєння іноземної мови і рівня розуміння писемного та усного іншомовного тексту ми визначили, що студенти комунікативного та мішаного типів майже однаково успішно розуміють як усні, так і писемні іншомовні тексти. Що стосується рівня розуміння студентів

некомунікативного типу, то він зростає у процесі роботи з писемними іншомовними текстами.

Висновки. Підводячи загальний підсумок результатів емпіричного дослідження, ми визначили, що на розуміння усного та писемного іншомовного тексту дійсно впливають індивідуально-типологічні особливості студентів, зокрема, те, до якого типу оволодіння іноземною мовою вони належать. Також ми виокремили слабкі та сильні сторони студентів різних типів оволодіння іноземною мовою (у представників некомунікативного типу оволодіння іноземною мовою – аналітичність, лінгвістичні здібності, зорова пам'ять, мовна компетентність, у представників комунікативного типу – високий рівень комунікативності, мовленнєві здібності, слухова пам'ять, у студентів мішаного типу – успішність як у довільному, так і в мимовільному запам'ятовуванні, однаково розвинені мовленнєві та мовні здібності, сильний тип нервової системи, активність), які не завжди враховуються викладачами у процесі навчання.

Отже, наше дослідження підтверджує необхідність забезпечувати за допомогою спеціальних диференційованих методів навчання розвиток навичок оволодіння адекватними прийомами сприймання й розуміння усних та писемних текстів студентами різних типів оволодіння іноземною мовою.

Література:

1. Арцишевская Е. В. Индивидуально-типологические особенности подростков с художественно-изобразительными и языковыми способностями: Дис... канд. психол. наук / Е. А. Арцишевская. – М., 2008. – 150 с.
2. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б. В. Беляев. – М. : Просвещение, 1965. – 227 с.
3. Кабардов М. К. Роль индивидуальных различий в успешности овладения иностранным языком (на материале интенсивного обучения): Дис... канд. психол. наук. / М. К. Кабардов. – М., 1983. – 211 с.

Статья отправлена: 23.09.2014г.

© Бойко О. В.